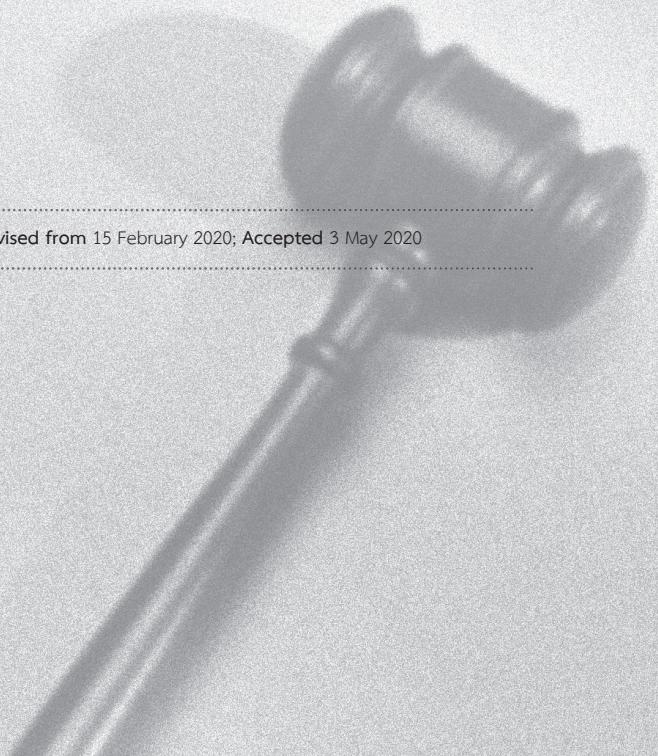


มาตรการยุบพรรคการเมืองไทยในยุค รัฐธรรมนูญ ปี 60

Measures for Dissolution of Thai Political Parties in the Constitution 2017

- : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารัสนา เทพจำนงค์
- : Assistant Professor Arpasara Thepumnong
- : อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Article Info: Received 7 January 2020; Received in revised from 15 February 2020; Accepted 3 May 2020



บทคัดย่อ

การยุบพรรคการเมืองถือเป็นมาตรการที่มีผลกระทบต่อรากฐานและพัฒนาการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้วยเหตุนี้การยุบพรรคการเมืองจึงต้องมีสาเหตุที่สำคัญอีกทั้งยังต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน ดังนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการดำรงอยู่ของพรรคการเมือง บทความนี้จึงมุ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผลกระทบของการยุบพรรคการเมือง หลักความได้สัดส่วน หลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองในต่างประเทศ ตลอดจนหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2560 เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการของมาตรการยุบพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสากล และมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าในยุครัฐธรรมนูญปี 2550 หรือไม่ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงมาตรการยุบพรรคการเมืองที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสากลสำหรับประเทศไทย

คำสำคัญ: พรรคการเมือง การยุบพรรคการเมือง หลักความได้สัดส่วน

Abstract

The dissolution of political parties is considered a measure that impacts to the foundations and development of democratic system since it may limit the rights and liberty of the people. For this reason, the dissolution of political parties must be due to the important causes and must also be done appropriately and following the proportionality principle so as to create understanding and awareness in the existence of the political party. This paper focuses on the importance of political parties in the democratic system, the impact of the dissolution of political parties, principle of proportionality, and concepts related to the dissolution of political parties, criteria in dissolving political parties in foreign countries. This paper also focuses on criteria for the dissolution of political parties in Thailand after the promulgation of the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017) in order to learn the development of the measures in dissolving the current Thai political parties for whether they are appropriate and in accordance with international principles and whether there are developed better than those of the Constitution 2007 or not, including recommendations for the improvement of dissolution measures for political parties that are appropriate and in line with international standards for used in Thailand.

Keywords: political party, political party dissolution, principle of proportionality

1. คำนำ

พรรคการเมืองถือเป็นองค์กรทางการเมืองที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นสถาบันในการสะท้อนถึงแนวคิด และทิศทางของความเป็นประชาธิปไตยในประเทศนั้น ๆ รวมถึงยังเป็น “ตัวกลาง” ระหว่างประชาชนกับรัฐในการทำหน้าที่สร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนไปสู่การเป็นเจตนารมณ์ทางการเมืองของรัฐ ดังนั้น ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงมักมีการสร้างหลักประกันเกี่ยวกับเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองเอาไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่อย่างไรก็ดี การให้กลุ่มบุคคลสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้อย่างเสรีในบางครั้งก็อาจสร้างปัญหาต่าง ๆ ตามมา กล่าวคือ พรรคการเมืองบางพรรคได้ใช้ความเป็นพรรคการเมืองเพื่อมีจุดมุ่งหมาย หรือเจตจำนงที่ทำลายล้างระบอบการปกครอง ทำลายล้างรัฐธรรมนูญ หรือการสร้างความแตกแยกขึ้นในสังคม ดังนั้น มาตรการการ “ยุบพรรคการเมือง” จึงถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกติกาในการควบคุมพรรคการเมืองให้อยู่ในขอบเขตของระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญ¹

แต่เนื่องจากการ “ยุบพรรคการเมือง” ถือเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย เพราะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ

ของประชาชน² ดังนั้น เหตุในการยุบพรรคการเมืองจึงต้องมีสาเหตุที่สำคัญอีกทั้งยังต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) รวมถึงมีหลักเกณฑ์ในการยุบพรรคการเมืองที่เหมาะสม เพราะมีเช่นนั้นแล้ว จะส่งผลกระทบต่อรากฐานและการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย

เมื่อกลับมาพิจารณาการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยในช่วงสิบปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และได้จัดให้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาในเวลาต่อมา³ พบว่า มาตรการยุบพรรคการเมืองได้มีการถูกนำมากล่าวถึงตลอดจนมีการนำมาใช้เพื่อร้องเรียนให้มีการยุบพรรคการเมืองต่าง ๆ กันอย่างกว้างขวาง จนทำให้เข้าใจว่าการยุบพรรคการเมืองไทยนั้นสามารถกระทำได้โดยง่าย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญ พบว่า เหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองไทยหลายกรณียังคงมีน้ำหนักไม่ร้ายแรงมากพออันจะนำไปสู่การยุบพรรคการเมืองซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) อีกทั้งยังมีปัญหาบางประการเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองในเรื่องอื่น ๆ ดังนั้น เพื่อสร้างความ

¹ ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล, รายงานศึกษาวิจัยเรื่อง การยุบพรรคการเมืองโดยองค์กรวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เสนอสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2558), หน้า 3.

² เข้มทอง ต้นสกุลรุ่งเรือง, การยุบพรรคการเมืองเนื่องจากการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้บริหารพรรคการเมืองเป็นอันตรายต่อประชาธิปไตย 14 กันยายน 2551 (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1276>

³ หลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 24 มีนาคม 2562

เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการดำรงอยู่ของพรรคการเมือง บทความนี้จึงมุ่งศึกษาถึงความสำคัญของพรรคการเมือง ผลกระทบของการยุบพรรคการเมืองต่อระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงความสอดคล้องของหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) กับเหตุในการยุบพรรคการเมืองภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นอกจากนี้ จะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญปี 2560 กับหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองในต่างประเทศ พร้อมทั้งมีการเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองในยุครัฐธรรมนูญปี 2550 ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นพัฒนาการทางกฎหมายของการยุบพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันว่ามีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสากลและมีพัฒนาการที่เหมาะสมมากกว่าในยุครัฐธรรมนูญปี 2550 หรือไม่

2. ความสำคัญของพรรคการเมือง

พรรคการเมือง คือ คณะบุคคลซึ่งรวมเข้าด้วยกันเนื่องจากมีความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ มีนโยบายหลักร่วมกันโดยประสงค์จะให้นโยบายนั้นเป็นนโยบายของรัฐบาล⁴ โดยพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการดำเนินงานของระบบการเมืองทุกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคการเมืองเป็นสถาบันทาง

การเมืองที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชน โดยพรรคการเมืองจะทำหน้าที่รวบรวมผลประโยชน์และความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ ในระบบการเมือง เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของพรรคเพื่อตอบสนองนโยบายและจัดสรรทรัพยากรของสังคม พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่เป็นกลไกสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล และเป็นสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ต่อรองและตกลงประสานผลประโยชน์ร่วมกันหรือยุติความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคม⁵

นอกจากนี้ พรรคการเมืองยังมีความสำคัญในแง่เป็นสถาบันทางการเมืองที่แสดงลักษณะอุดมการณ์ทางการเมืองที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เป็นสถาบันที่สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การอบรมกลุ่มเกลาทางการเมือง การให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง รวมถึงเป็นสถาบันที่สรรสร้างผู้นำทางการเมืองอีกด้วย

3. หลักความได้สัดส่วนกับการยุบพรรคการเมือง

พรรคการเมืองถึงแม้จะเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในระบบการเมืองทุกระบบ แต่การดำรงอยู่ของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องเคารพต่อหลักเกณฑ์พื้นฐานประการอื่นรวมอยู่ด้วย อาทิเช่น หลักนิติรัฐ หลักเรื่องศักดิ์ศรีความ

⁴ คณิศร อินทชาติ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 266.

⁵ วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน, “พรรคการเมือง”, ใน อมร รักษาสัตย์, การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร: วิจิ ประดับ, 2554), หน้า 382.

เป็นมนุษย์ หลักเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน รวมทั้งหลักการเคารพเสียงข้างมากและคุ้มครองเสียงข้างน้อย เป็นต้น⁶ ดังนั้น หากพรรคการเมืองใดกระทำการอันเป็นการทำลายหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานดังกล่าว รัฐย่อมสามารถเข้าไปตรวจสอบและยุบพรรคการเมืองได้ แต่ถึงอย่างไรก็ดี การยุบพรรคการเมืองต้องกระทำด้วยเหตุผลความจำเป็น และต้องได้สัดส่วนกับการปกป้องหลักเกณฑ์ในระบอบประชาธิปไตยให้ดำรงอยู่ด้วย

สำหรับหลักได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ ได้อธิบายความหมาย “หลักความได้สัดส่วน” ว่าเป็นหลักการขั้นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจกับผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจ บังคับให้ผู้ใช้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตนอย่างพอเหมาะพอประมาณ (moderation) และถือว่าหลักความได้สัดส่วนเป็นหลักรัฐธรรมนูญทั่วไปและมีค่าบังคับเสมอกันกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญทุกประการ⁷

บรรเจิด สิงคะเนติ อธิบายความหมาย “หลักความได้สัดส่วน” ตามกฎหมายในประเทศสาธารณรัฐเยอรมันว่าเป็นหลักการที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำของรัฐทั้งหลาย อันมีผลสมบูรณ์หรือความชอบด้วยกฎหมายของการ

กระทำของรัฐนั้น ๆ โดยมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็น และหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ⁸ ดังนี้

(1) หลักความเหมาะสม (Principle of Suitability) หมายถึง มาตรการที่ฝ่ายปกครองเลือกนำมาใช้จะต้องเป็นมาตรการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่หากมาตรการนั้นไม่อาจทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนดไว้ได้อย่างแน่แท้หรือการจะให้บรรลุวัตถุประสงค์เป็นไปด้วยความยากลำบาก ย่อมถือได้ว่าเป็นมาตรการที่ไม่เหมาะสม⁹

(2) หลักความจำเป็น (Principle of Necessity) หมายถึง มาตรการหรือวิธีการหลายอย่างที่ล้วนแล้วแต่ชอบด้วยกฎหมายและสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ฝ่ายปกครองจะต้องตัดสินใจเลือกมาตรการหรือวิธีการที่ก่อให้เกิดความรุนแรงน้อยที่สุดหรือเกิดผลกระทบต่อบังเอิญชนน้อยที่สุด¹⁰

(3) หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality stricto sensu) หมายความว่า มาตรการอันใดอันหนึ่ง ที่นำมาใช้จะต้องเกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของส่วนรวมกับผลกระทบหรือความเสียหายต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของเอกชน

⁶ เข้มทอง ต้นสกุลรุ่งเรือง, การยุบพรรคการเมืองเนื่องจากการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้บริหารพรรคการเมืองเป็นอันตรายต่อประชาธิปไตย 14 กันยายน 2551 (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1276>

⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2543), หน้า 85.

⁸ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2522), หน้า 274.

⁹ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), หน้า 87.

¹⁰ เพ็งอ้ง, หน้า 84.

หรือสังคมโดยรวม หากประโยชน์สาธารณะที่ได้รับมีเพียงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผลกระทบที่เกิดกับของเอกชนหรือสังคมโดยรวม กรณีย่อมถือว่าไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ

ดังนั้น จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่าเมื่อพรรคการเมืองเป็นองค์กรทางการเมืองที่เป็นรากฐานสำคัญในระบอบประชาธิปไตย การยุบพรรคการเมืองซึ่งส่งผลกระทบต่อเจตจำนงและเสรีภาพของประชาชน เหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองจึงต้องเป็นเหตุร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อรัฐ อาทิเช่น มีผลกระทบต่อระบอบการปกครองภายในรัฐ หรือกระทบต่อความมั่นคงหรือเขตแดนหรืออธิปไตยภายในรัฐ ฯลฯ เพื่อให้สอดคล้องตามหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของแนวคิดตามหลักนิติรัฐ (Legal State) อันเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้

อำนาจตามอำเภอใจของรัฐ

4. หลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองในต่างประเทศ

จากการศึกษาในต่างประเทศ พบว่า แต่ละประเทศได้ให้ความสำคัญกับการนำมาตราการยุบพรรคการเมืองมาบังคับใช้โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานตลอดจนผลกระทบของการยุบพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น ในแต่ละประเทศจึงได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองที่แตกต่างกันออกไป สำหรับบทความนี้เลือกนำเสนอหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองของประเทศเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางด้านประชาธิปไตย อีกทั้งสองประเทศนี้ยังมีองค์กรในการวินิจฉัยการยุบพรรคการเมืองที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย โดยมีรายละเอียดเปรียบเทียบในแต่ละประเด็น ดังนี้¹¹

¹¹ ตารางเปรียบเทียบนี้จัดทำขึ้นโดยนำข้อมูลอ้างอิงมาจากรายงานการศึกษาวิจัย เรื่องการยุบพรรคการเมืองโดยองค์กรวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เสนอ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2558), หน้า 44-73.

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการ ยุบพรรคการเมือง	ประเทศเยอรมนี	ประเทศฝรั่งเศส
1. กฎหมายที่รองรับการจัดตั้ง และยุบพรรคการเมือง	- กฎหมายพื้นฐาน Basic Law (Grundgesetz, GG) รับรอง สิทธิเสรีภาพในการจัดตั้งพรรค การเมือง - กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง	- รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 บัญญัติรับรองสถานะและ บทบาทของพรรคการเมือง - รัฐบัญญัติว่าด้วยการก่อตั้งสมาคม
2. เหตุแห่งการยุบพรรค	1. เป้าหมายพรรคการเมืองมีความ มุ่งหมายเพื่อขัดขวางการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย 2. เป้าหมายของพรรคการเมือง มีลักษณะเป็นภัยต่อการดำรง คงอยู่ของสหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี (กฎหมายพื้นฐาน Basic Law (Grundgesetz, GG) มาตรา 21 อนุมาตรา 2)	ไม่มีกฎหมายการจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นการเฉพาะ พรรคการเมืองจึงมีสถานะ เช่นเดียวกับสมาคม เหตุแห่งการยุบ พรรคการเมืองจึงต้องนำรัฐบัญญัติว่า ด้วยการก่อตั้งสมาคม มาบังคับใช้โดย อนุโลม ดังนี้ 1. พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นโดยมี วัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ติ ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีก็ติ หรือมีรูปแบบที่ขัดกับรูปแบบการ ปกครองแบบสาธารณรัฐก็ติ ให้ถือว่า สมาคมนั้นเป็นโมฆะและไม่มีผลบังคับ ใด ๆ (รัฐบัญญัติว่าด้วยการก่อตั้งสมาคม ลง วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1901) 2. พรรคการเมืองที่มีพฤติการณ์การใช้ กำลังหรือเตรียมกองกำลังใน ภาคเอกชนเข้าลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น กลุ่มที่พกพาอาวุธตามท้องถนน, พรรคการเมืองที่มีรูปแบบหรือการจัด การแบบทหารหรือมีลักษณะช่องสุ่ม กำลังหรือเตรียมกำลังพลอันมีลักษณะ เหมือนกองกำลังเสริมภาคเอกชน, พรรคการเมืองที่มีวัตถุประสงค์ส่งผล กระทบต่อบูรณภาพแห่งดินแดน แห่งชาติหรือมุ่งโจมตีความมั่นคง,

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการ ยุบพรรคการเมือง	ประเทศเยอรมนี	ประเทศฝรั่งเศส
		พรรคการเมืองที่มีกิจกรรมมุ่งบั่นทอนหรือขัดขวางมิให้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการก่อตั้งสาธารณรัฐที่ชอบด้วยกฎหมายประสบผลสำเร็จ, พรรคการเมืองที่มีวัตถุประสงค์เชิญชวนให้บุคคลมารวมตัวกันเพื่อลงโทษบุคคลที่ไปร่วมมือกับกลุ่มที่คิดต่างจากตน, พรรคการเมืองที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เลือกปฏิบัติ ก่อให้เกิดความเกลียดชังการใช้ความรุนแรงอันเนื่องมาจากชาติกำเนิด รูปลักษณ์ภายนอก ฯลฯ, พรรคการเมืองที่มีลักษณะเป็นกลุ่มก่อการร้าย (รัฐบัญญัติว่าด้วยการก่อตั้งสมาคม ลงวันที่ 10 มกราคม ค.ศ. 1936)
3. องค์การที่มีอำนาจในการพิจารณายุบพรรคการเมือง	ศาลรัฐธรรมนูญ (รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี)	- ศาลชั้นต้นที่มีเขตท้องที่ที่พรรคการเมืองตั้งอยู่จะมีอำนาจในการพิจารณาคดีในกรณีการสิ้นสุดด้วยเหตุความเป็นโมฆะของพรรคการเมือง ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยการก่อตั้งสมาคม ค.ศ. 1901 - <u>ประธานาธิบดี</u> เป็นผู้ลงนามคำสั่งยุบพรรคการเมืองโดยออกเป็นรัฐกฤษฎีกาผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ในกรณีมีเหตุเข้าลักษณะใช้กำลังหรือเตรียมก่อกำลังในภาคเอกชนตามรัฐบัญญัติว่าด้วยการก่อตั้งสมาคม ค.ศ. 1936

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการ ยุบพรรคการเมือง	ประเทศเยอรมนี	ประเทศฝรั่งเศส
4. ผู้มีอำนาจยื่นคำร้อง	- สภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์ (Bundestag) สภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ (Bundesrat) หรือรัฐบาลแห่งสหพันธ์ (Federal Government) ต่างมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เพื่อให้ประกาศว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมายพื้นฐานกฎหมายพื้นฐาน B (Grundgesetz, GG) มาตรา 21 อนุมาตรา 2 และสั่งยุบพรรคได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงเขตพื้นที่ที่พรรคการเมืองดังกล่าวดำเนินการ (รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (BVerfGG) มาตรา 43 (1)) - ในกรณีรัฐบาลมลรัฐใดมลรัฐหนึ่ง (A Land Government) จะเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ในเรื่องดังกล่าว จะยื่นได้ก็ต่อเมื่อพรรคการเมืองดังกล่าวดำเนินกิจกรรมในเขตมลรัฐนั้นเท่านั้น รัฐบาลแห่งมลรัฐในที่นี้หมายความว่ารวมถึงรัฐสภาของมลรัฐด้วยดังปรากฏตามรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (BVerfGG) มาตรา 43 (2) บุคคลหรือองค์กรอื่นใดไม่อาจเสนอคำร้องได้ โดยคำร้องต้องทำตาม	- ผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการในกรณีที่พรรคการเมืองมีวัตถุประสงค์ในการบั่นทอนหรือทำลายสาธารณรัฐอันส่งผลกระทบต่อบูรณภาพ แห่งดินแดนรัฐบัญญัติว่าด้วยการก่อตั้งสมาคม ค.ศ. 1901 - ฝ่ายปกครองโดยประธานาธิบดีอาจพิจารณาเพื่อมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง หากเห็นว่ามีมูลเหตุต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในรัฐบัญญัติ ค.ศ. 1936

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการ ยุบพรรคการเมือง	ประเทศเยอรมนี	ประเทศฝรั่งเศส
	มติของสภาที่เป็นผู้ยื่นคำร้อง และต้องทำเป็นหนังสือ ระบุเหตุ แห่งคำร้องและพยานหลักฐาน ที่อ้างอิงในคดี การยื่นคำร้องว่า พรรคการเมืองมีการกระทำที่ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนั้นเป็น ดุลพินิจทางการเมืองขององค์กร ผู้ยื่น ทั้งนี้ ศาลจะไม่เข้าไปตรวจสอบ	
5. ผลการยุบพรรคการเมือง	1. สถานะพรรคการเมืองสิ้นสุดลง (รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (BVerfGG) มาตรา 46 (3)) 2. ห้ามมิให้ก่อตั้งพรรคการเมือง อื่นแทนพรรคที่ถูกยุบไปโดย การดำเนินรอยตามวัตถุประสงค์ ของพรรคการเมืองที่ไม่ชอบด้วย กฎหมายพื้นฐาน (Grundgesetz, GG) ตามมาตรา 21 अनुมาตรา 2 ประกอบรัฐบัญญัติว่าด้วย ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนี (BVerfGG) มาตรา 46 3. สมาชิกภาพของสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภา ทุกระดับที่สังกัดพรรคการเมือง อาจสิ้นสุดลง โดยจำกัดเฉพาะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มี สถานะเป็นสมาชิกพรรคนั้น อยู่ในช่วงเวลาที่มีการเสนอ คำร้องยุบพรรคไปยังศาล รัฐธรรมนูญจนถึงเวลาที่ศาล อ่านคำวินิจฉัยให้ยุบพรรค	1. ในกรณีที่พรรคการเมืองสิ้นสุดลงโดย ผลของศาลชั้นต้นด้วยเหตุความเป็น โมฆะ ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยการก่อตั้ง สมาคม ค.ศ. 1901 จะส่งผลให้ต้องม ีการชำระบัญชีของพรรคการเมืองและ ห้ามมิให้สมาชิกพรรครวมกลุ่มกัน ชั่วคราว 2. ในกรณีที่พรรคการเมืองถูกยุบโดย ประธานาธิบดีลงนามในรัฐกฤษฎีกา สมาชิกพรรคการเมืองนั้นอาจต้องได้ รับโทษทางอาญา หากเป็นกรณีการ ยุบพรรคเข้าเหตุตามที่ประมวลกฎหมาย อาญากำหนดไว้ 3. การยุบพรรคการเมืองไม่ส่งผลถึง สถานะภาพของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรเว้นแต่จะมีการใช้กระบวนการ ถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ออกจากสภา 4. พรรคการเมืองยังอาจก่อตั้งขึ้นใหม่ ได้โดยใช้ชื่อใหม่และรูปแบบใหม่ได้ แต่ทั้งนี้อาจเสี่ยงต่อการถูกยุบหากยังมี พฤติกรรมเข้าเหตุแห่งการยุบพรรค การเมืองเช่นเดิม

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการ ยุบพรรคการเมือง	ประเทศเยอรมนี	ประเทศฝรั่งเศส
	4. บัญชีรายชื่อและสถานะผู้สมัคร รับเลือกตั้งของพรรคการเมือง สิ้นสุดลง 5. การยุบพรรคมิได้มีผลเป็นการ ลิดรอนสิทธิเสรีภาพทางการเมือง ของกรรมการและสมาชิกของ พรรคการเมืองเนื่องจากไม่มี ผลเป็นการตัดสิทธิมิให้บุคคล ดังกล่าวลงสมัครรับเลือกตั้ง ตั้งแต่ อย่างไรก็ดี อาจมีข้อ ยกเว้นบางประการตามกฎหมาย เลือกตั้งแห่งสหพันธ์) 6. ห้ามดำเนินกิจกรรมใด ๆ อัน เกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ถูกยุบ ไป	

5. หลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองใน ประเทศไทย

หลังจากที่ประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และต่อมาภายหลังจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 โดยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับได้มีการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยุบพรรคการเมืองไว้ ดังนี้

5.1 เหตุในการยุบพรรคการเมือง

5.1.1 เหตุที่นำไปสู่การยุบพรรคการเมือง

ในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีดังนี้

5.1.1.1 เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นหากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการดังต่อไปนี้ (มาตรา 92)

(1) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (มาตรา 92 (1))



(2) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา 92 (2))

(3) ดำเนินกิจการลักษณะหากำไรมาแบ่งปันกันตามมาตรา 20 วรรค 2 (มาตรา 92 (3))

(4) ยินยอมให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกพรรคควบคุม ครอบงำ หรือชี้นำ กิจกรรมของพรรคการเมืองในลักษณะที่ทำให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกขาดความอิสระตามมาตรา 28 (มาตรา 92 (3))

(5) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อจูงใจให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกตามมาตรา 30 (มาตรา 92 (3))

(6) จัดตั้งสาขาพรรคการเมือง หรือตัวแทนประจำจังหวัดนอกราชอาณาจักรตามมาตรา 36 (มาตรา 92 (3))

(7) รับบริจาคเพื่อสนับสนุนการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดินตามมาตรา 44 (มาตรา 92 (3))

(8) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประเทศตามมาตรา 45 (มาตรา 92 (3))

(9) เรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่น เพื่อให้บุคคลอื่นได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือตำแหน่งในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือในหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 46 (มาตรา 92 (3))

(10) รับบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด โดยรู้หรือควรจะรู้ว่าได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีแหล่งที่มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 72 (มาตรา 92 (3))

(11) รับบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นจากผู้ที่ไม่ใช่สัญชาติไทย บริษัทต่างชาติ คณะบุคคลที่ได้รับเงินอุดหนุนจากต่างประเทศตามมาตรา 74 (มาตรา 92 (3))

5.1.1.2 ในกรณีพรรคการเมืองเป็นผู้กล่าวหาพรรคการเมืองอื่นว่า กระทำความผิดตามกฎหมายพรรคการเมือง ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นการกล่าวหาที่เป็นความเท็จ (มาตรา 101)

5.1.2 สาเหตุของการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ได้กำหนดไว้ 2 กรณี ดังนี้

5.1.2.1 ตามมาตรา 132 วรรคสาม มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลยหรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ในกรณีที่ผู้สมัครในพรรคการเมืองตนกระทำการอันเป็นเหตุให้การเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครก่อให้เกิดการกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าว

5.1.2.2 ตามมาตรา 75, 158 หากหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองรู้เห็นเป็นใจให้พรรคการเมืองของตนเรียกหรือรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดเพื่อส่งผู้สมัคร

หรือไม่ส่งผู้สมัคร อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่พรรคการเมืองอื่นในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

5.2 กระบวนการเสนอคำร้องให้มีการยุบพรรคการเมือง

สำหรับกระบวนการเสนอคำร้องให้มีการยุบพรรคการเมืองสามารถแยกออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

5.2.1 กระบวนการเสนอคำร้องให้มีการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีดังนี้

- ในกรณีหากมี**หลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า**พรรคการเมืองใดได้กระทำการอันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 92 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น โดยก่อนการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณา¹² โดยการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญคณะกรรมการการเลือกตั้งจะยื่นคำร้องเองหรือจะมอบหมายให้นายทะเบียนเป็นผู้ยื่นคำร้องและดำเนินคดีแทนได้ และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะขอให้อัยการสูงสุดช่วยเหลือดำเนินการในชั้น

พิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจนกว่าจะเสร็จสิ้นก็ได้ (มาตรา 93)

- ในกรณีมีเหตุตามมาตรา 101 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น

5.2.2 กระบวนการเสนอคำร้องให้มีการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561

- ในกรณีมีเหตุตามมาตรา 132 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

- ในกรณีมีเหตุตามมาตรา 158 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาตรา 92 และมาตรา 93¹³

5.3 องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณายุบพรรคการเมือง

สำหรับองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณายุบพรรคการเมือง ได้แก่ **ศาลรัฐธรรมนูญ** โดยเมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้วมี**หลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า** พรรคการเมืองได้กระทำการตาม

¹² ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 นายทะเบียนพรรคการเมือง ได้แก่ เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง

¹³ เนื่องจากเหตุแห่งการยุบพรรคตามมาตรา 158 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ถือว่าเป็นเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 92 (4)

เหตุที่กฎหมายกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น (มาตรา 92 วรรคสอง)

5.4 ผลทางกฎหมายของการสั่งยุบพรรคการเมือง

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา โดยคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองจะส่งผลทางกฎหมาย ดังนี้

5.4.1 ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะผู้บริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งยุบ เพราะเหตุตามมาตรา 92 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และเหตุตามมาตรา 132 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561

5.4.2 ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและคณะผู้บริหารพรรคการเมืองที่ถูกสั่งยุบเพราะเหตุตามมาตรา 101 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

5.4.3 ห้ามไม่ให้บุคคลใดใช้ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองซ้ำ หรือพ้องกับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองที่ถูกยุบนั้น (มาตรา 94 วรรคหนึ่ง)

5.4.4 ห้ามไม่ให้ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะเหตุแห่งการยุบพรรค ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหาร

พรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่อีก ทั้งนี้ ภายใน 10 ปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ (มาตรา 94 วรรคสอง)

6. บทวิเคราะห์หลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญปี 2560

จากการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ตลอดจนหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองในต่างประเทศ สามารถแยกประเด็นพิจารณาหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองในยุครัฐธรรมนูญปี 2560 โดยจะนำมาเทียบเคียงกับมาตรการยุบพรรคการเมืองในยุครัฐธรรมนูญปี 2550 ได้ ดังนี้

6.1 เหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง: พบว่าเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญปี 2560 นั้นยังมีความไม่สอดคล้องกับหลักสากล ได้แก่ หลักได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) กล่าวคือ เหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองหลายกรณียังคงมีน้ำหนักไม่ร้ายแรงมากพออันจะนำไปสู่การยุบพรรคการเมือง ถึงแม้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 จะได้มีการตัดเหตุแห่งการยุบพรรคที่ไม่เหมาะสมในยุครัฐธรรมนูญปี 2550 ออกไปหลายกรณี อาทิเช่น ตัดเหตุแห่งการยุบพรรคตามมาตรา 93 และมาตรา 94 บางกรณีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า

ด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ออกไป¹⁴ แต่กลับ
ไปเพิ่มเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในกรณีอื่น ๆ
อาทิเช่น เหตุแห่งการยุบพรรคตามมาตรา 92 (3)
ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุที่เพิ่มขึ้นนี้ยังคงเป็นเหตุ
ที่ไม่ร้ายแรงมากพอเมื่อเทียบกับการนำมาตรการ
ยุบพรรคการเมืองมาใช้¹⁵ โดยหากเปรียบเทียบกับ
ประเทศเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศสจะพบว่าเหตุ
แห่งการยุบพรรคนั้นต้องมีลักษณะร้ายแรงถึงขั้น
ขัดขวางการปกครองในระบบประชาธิปไตย เป็น
ภัยต่อการดำรงคงอยู่ของประเทศ หรือมีพฤติการณ์
การใช้กำลังหรือเตรียมกองกำลังในภาคเอกชน
ซึ่งสอดคล้องกับเหตุแห่งการยุบพรรคของไทยอยู่
บ้างในมาตรา 92 (1) และ (2) แต่สำหรับเหตุอื่น ๆ
นอกเหนือจากมาตราดังกล่าว ไม่พบว่า ทั้งสอง
ประเทศมีการบัญญัติดังเช่นประเทศไทย ซึ่งหาก
พิจารณาจะพบว่าเหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง
ที่กำหนดขึ้นมาใหม่นั้น มีขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา
เป็นการเฉพาะในประเทศไทย อาทิเช่น เหตุแห่ง
การยุบพรรคอันเนื่องมาจากพรรคการเมืองให้
เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือ
ประโยชน์อื่นใด เพื่อจูงใจให้สมัครเข้าเป็นสมาชิก
หรือตำแหน่งในการบริหารราชการแผ่นดินหรือ

ในหน่วยงาน เหตุแห่งการยุบพรรคอันเนื่องมาจาก
พรรคการเมืองเป็นผู้กล่าวหาพรรคการเมืองอื่นว่า
กระทำความผิดตามกฎหมายพรรคการเมือง ทั้งที่รู้
อยู่แล้วว่าเป็นการกล่าวหาที่เป็นความเท็จ หรือเหตุ
แห่งการยุบพรรคในกรณีที่พรรคยินยอมให้บุคคลอื่น
ซึ่งมิใช่สมาชิกพรรค ควบคุม ครอบงำหรือชี้นำ
กิจกรรมของพรรคการเมืองในลักษณะที่ทำให้
พรรคการเมืองหรือสมาชิกขาดความอิสระ เป็นต้น

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงบัญญัติให้การ
กระทำของหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหาร
พรรคเป็นเหตุนำไปสู่การยุบพรรคได้ โดยพระ
ราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 บัญญัติให้
หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหาร
พรรคการเมืองหากมีส่วนรู้เห็นหรือไม่ได้ยับยั้ง
กรณีที่ผู้สมัครพรรคของตนทำให้การเลือกตั้งนั้น
ไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือรู้เห็นเป็นใจ
ให้พรรคการเมืองของตนเรียกหรือรับทรัพย์สิน หรือ
ประโยชน์อื่นใดเพื่อส่งผู้สมัคร หรือไม่ส่งผู้สมัคร
ซึ่งในรัฐธรรมนูญปี 2550 ก็ได้มีการบัญญัติใน
ลักษณะเช่นเดียวกัน เพียงแต่ในรัฐธรรมนูญปี
2550 หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรค

¹⁴ เหตุแห่งการยุบพรรคตามมาตรา 93 และ 94 (5) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เช่น
เหตุเล็กตามข้อบังคับพรรคการเมืองแต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่, พรรคการเมืองไม่จัดทำ
รายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง, พรรคการเมืองไม่จัดทำรายงานการใช้จ่าย
เงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง, พรรคการเมืองรับบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยเข้าเป็น
สมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง เป็นต้น

¹⁵ เหตุแห่งการยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 92 (3) เช่น พรรคการเมือง
ดำเนินกิจการลักษณะหากำไรมาแบ่งปันกัน, ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อจูงใจให้สมัคร
เข้าเป็นสมาชิก, เรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่น เพื่อให้บุคคลอื่นได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง หรือตำแหน่งในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือในหน่วยงาน, ในกรณีพรรคการเมืองเป็นผู้กล่าวหาพรรคการเมืองอื่นว่า
กระทำความผิดตามกฎหมายพรรคการเมือง ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นการกล่าวหาที่เป็นความเท็จ เป็นต้น

เพียงคนเดียวคนหนึ่งกระทำการดังกล่าว ก็เป็นเหตุทำให้ถูกยุบพรรคการเมืองได้แล้ว¹⁶ โดยเหตุแห่งการยุบพรรคเช่นนี้ถือว่าไม่สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) เนื่องจากการกระทำผิดของบุคคลเพียงคนเดียวหรือบุคคลบางกลุ่มแต่ส่งผลทำให้สมาชิกของพรรคการเมืองทั้งหมดต้องได้รับผลกระทบจากการยุบพรรคการเมือง ดังนั้น หากต้องการลงโทษอย่างเข้มงวด การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคหรือคณะกรรมการบริหารพรรคก็ย่อมน่าจะเพียงพอสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)¹⁷

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าเหตุในการยุบพรรคการเมืองไทยนั้นกฎหมายเปิดช่องให้มีการยุบพรรคการเมืองได้โดยง่าย ส่งผลให้พรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองต่าง ๆ พยายามใช้กลไกการยุบพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือต่อสู้จัดคู่แข่งทางการเมืองอันไม่เป็นไปตามครรลองประชาธิปไตย ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน ขาดความสามัคคีต่อกัน และทำให้มาตรการยุบพรรคการเมืองไม่เป็นตาม

เจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง¹⁸

6.2 องค์การที่มีอำนาจในการยุบพรรคการเมือง: สำหรับองค์กรที่มีอำนาจในการสั่งยุบพรรคการเมืองในยุครัฐธรรมนูญปี 2560 และปี 2550 ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นไปตามหลักสากลที่หากประเทศใดมีองค์กรพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญก็จะกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาสั่งยุบพรรคการเมือง ดังเช่นประเทศเยอรมนีและประเทศไทย แต่อย่างไรก็ดี ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญของไทยที่ผ่านมา ไม่มีการบัญญัติกระบวนการพิจารณาคดียุบพรรคการเมืองไว้เป็นกรณีเฉพาะ ดังนั้น การวินิจฉัยสั่งยุบพรรคจึงใช้คะแนนเสียงข้างมากขององค์กร แต่เนื่องจากการยุบพรรคการเมืองเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น จึงควรบัญญัติรับรองหลักการวินิจฉัยสั่งยุบพรรคการเมือง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาล¹⁹ ดังเช่นประเทศเยอรมนี²⁰

¹⁶ มาตรา 98 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

¹⁷ ณรงค์เดช สุโรษิต, “ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสังคมไทย” ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับระบบบริหารภาครัฐและความสัมพันธ์ใหม่ในสังคม เรื่องแนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง. (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2554), หน้า 255-256.

¹⁸ ชงคชาญ สุวรรณณิ. การยุบพรรคการเมือง. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-062.pdf>

¹⁹ ณรงค์เดช สุโรษิต, “ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสังคมไทย” ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับระบบบริหารภาครัฐและความสัมพันธ์ใหม่ในสังคม เรื่องแนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง, อ้างแล้ว, หน้า 332.

²⁰ ตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (BVerfGG) มาตรา 15 วรรคสี่ กำหนดไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนตุลาการทั้งหมดในองค์กร

6.3 ผู้มีอำนาจเสนอยุบพรรคการเมือง:
พบว่า ในยุครัฐธรรมนูญปี 2560 ผู้มีอำนาจเริ่มต้นคดีหรือนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมีเพียงองค์กรเดียว ได้แก่ **คณะกรรมการการเลือกตั้ง** โดยก่อนการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณา นอกจากนี้ นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะขอให้อัยการสูงสุดเข้ามาช่วยเหลือนำดำเนินการในชั้นพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ ซึ่งในกรณีนี้จะแตกต่างกับในยุครัฐธรรมนูญปี 2550 ที่บัญญัติให้องค์กรที่มีอำนาจเริ่มต้นคดี ได้แก่ อัยการและนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่หลังจากมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 18-22/2555 ลงวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ได้ตีความรัฐธรรมนูญปี 2550 มาตรา 68 ให้สิทธิแก่ประชาชนผู้พบเหตุแห่งการยุบพรรคสามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญได้โดยไม่ต้องผ่านอัยการก่อน ซึ่งคำวินิจฉัยดังกล่าวก่อให้เกิดผลที่ขัดกันทางปฏิบัติและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์การตรารบพัญญูนี้²¹ ดังนั้น ในยุครัฐธรรมนูญปี 2560 การกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการเริ่มต้นคดียุบพรรคเข้าสู่ศาลรัฐธรรมนูญเพียงองค์กรเดียวจึงทำให้เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นใน

ยุครัฐธรรมนูญปี 2550 อีกทั้งยังสอดคล้องกับต่างประเทศที่กำหนดให้องค์กรของรัฐเป็นผู้มีอำนาจเริ่มคดียุบพรรคการเมืองดังเช่นประเทศเยอรมนี ผู้ริเริ่มคดี ได้แก่ สมาชิกผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์ สมาชิกที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ หรือรัฐบาลแห่งสหพันธ์หรือมลรัฐ ส่วนฝรั่งเศสกำหนดให้ฝ่ายปกครองโดยประธานาธิบดีเข้าพิจารณาเพื่อมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองหากเห็นว่ามีมูลเหตุต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ทำให้การริเริ่มคดียุบพรรคการเมืองเป็นเรื่องที่มีอาจกระทำโดยบุคคลใดก็ได้

นอกจากนี้ ในยุครัฐธรรมนูญปี 2560 ยังกำหนดให้ “เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง” เป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาว่าจะยื่นคำร้องยุบพรรคการเมืองต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งแตกต่างจากในยุครัฐธรรมนูญปี 2550 ที่ได้กำหนดให้ “ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง” เป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองและบัญญัติให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้มีอำนาจยื่นคำร้องยุบพรรคการเมืองผ่านไปยังศาลรัฐธรรมนูญ (Co-decision)²² ซึ่งการบัญญัติเช่นนี้ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าใครคือผู้มีอำนาจพิจารณาชี้ขาดว่าควรส่งคำร้องยุบพรรคการเมืองไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ระหว่างนายทะเบียน

²¹ ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล, รายงานศึกษาวิจัยเรื่อง การยุบพรรคการเมืองโดยองค์กรวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ, อ้างแล้ว, หน้า 187.

²² พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 6 มาตรา 93 และมาตรา 94

พรรคการเมืองกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง²³ อีกทั้งตำแหน่งนายทะเบียนพรรคการเมืองมีความซ้ำซ้อนกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง เนื่องจากนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นคนคนเดียวกับประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำให้การใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งนายทะเบียนพรรคการเมืองกับประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจปะปนกันจนทำให้เกิดปัญหาต่อกระบวนการเสนอคำร้องเพื่อยุบพรรคการเมืองต่อศาลรัฐธรรมนูญ²⁴ ดังนั้นการกำหนดให้เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองซึ่งมิได้เป็นหนึ่งในคณะกรรมการการเลือกตั้ง อีกทั้งยังกำหนดขั้นตอนไว้ชัดเจนว่านายทะเบียนพรรคการเมืองมีหน้าที่เพียงรวบรวมและทำความเข้าใจเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาส่งคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญจึงเหมาะสม ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักสากลมากกว่ารัฐธรรมนูญปี 2550

6.4 ผลทางกฎหมายของการสั่งยุบพรรคการเมือง พบว่า ในยุครัฐธรรมนูญปี 2560 ผลของการยุบพรรคการเมืองยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับยุครัฐธรรมนูญปี 2550 กล่าวคือ การยุบพรรคการเมืองนอกจากมีผลทำให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสุดลงแล้ว ยังห้ามมิให้นำชื่อ ชื่อย่อภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองมาใช้ซ้ำหรือทำคล้าย

กับพรรคการเมืองที่ถูกยุบไปแล้ว นอกจากนี้ การยุบพรรคการเมืองยังส่งผลทำให้ผู้บริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบต้องถูกจำกัดสิทธิทางการเมือง 2 กรณีด้วยกัน ได้แก่ กรณีที่หนึ่ง คือ ห้ามมิให้ผู้เคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบไปจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ไปเป็นกรรมการบริหารพรรคหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ โดยในรัฐธรรมนูญปี 2560 ได้จำกัดสิทธิในกรณีดังกล่าวถึง 10 ปี ในขณะที่ในรัฐธรรมนูญปี 2550 จำกัดเพียง 5 ปี กรณีที่สอง คือ การเพิกถอนสิทธิทางการเมือง โดยในรัฐธรรมนูญปี 2560 กำหนดให้ “ตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง” ของคณะกรรมการผู้บริหารพรรคที่ถูกสั่งยุบเพราะเหตุตามมาตรา 92 หรือตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหัวหน้าพรรคและคณะกรรมการผู้บริหารพรรคหากเป็นเหตุยุบพรรคตามมาตรา 101 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 โดยหากเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการตามเหตุดังกล่าว ขณะที่ในรัฐธรรมนูญปี 2550 หัวหน้าพรรคการเมืองและคณะผู้บริหารพรรคจะถูก “เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง” เพราะเหตุยุบพรรคตามมาตรา 82 และมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.

²³ ธนกร วรปรัชญากุล, อำนาจ กกต. หรือนายทะเบียนพรรคการเมือง กับประเด็นร้อน ยุบพรรคประชาธิปไตย. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: http://www.lawaid.go.go.th/index.php?option=com_flexicontent&view=items&cid=66%3Alegal-article&id=282%3A2011-02-23-08-47-28&Itemid=46

²⁴ โปรดดูคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 16/2553 วันที่ 9 ธันวาคม 2553 โดยในคดีนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยยกคำร้องยุบพรรคประชาธิปัตย์ เพราะเหตุที่ผู้ร้อง (คณะกรรมการการเลือกตั้ง) ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามขั้นตอนตามมาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติเห็นชอบให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่ออัยการสูงสุดให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์ โดยไม่ปรากฏขั้นตอนว่านายทะเบียนพรรคการเมืองได้ทำความเข้าใจเสนอยุบพรรคต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน จึงเป็นการข้ามขั้นตอนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

2550 หากปรากฏหลักฐานอันเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนรู้เห็นหรือปล่อยปละละเลยหรือทราบแต่ไม่ยับยั้งหรือแก้ไขเหตุดังกล่าวโดยมีข้อสังเกตว่าในยุครัฐธรรมนูญปี 2550 บทลงโทษกำหนดให้ “เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง” นั้นถือเป็นการจำกัดสิทธิที่มากกว่าการ “เพิกถอนสิทธิการสมัครรับเลือกตั้ง” ในยุครัฐธรรมนูญปี 2560 เพราะการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนอกจากจะไม่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วยังเสียสิทธิอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น สิทธิการยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิทธิรับเลือกเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น

ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศสแล้ว พบว่า การยุบพรรคการเมืองไม่ส่งผลให้ตัดสิทธิหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคมิให้ลงสมัครรับเลือกตั้งแต่อย่างใดแต่อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่า ในประเทศเยอรมนีการสั่งยุบพรรคจะส่งผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาทุกระดับที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นอาจสิ้นสุดลง กรณีนี้จะต่างกับของประเทศไทยที่การยุบพรรคการเมืองไม่ส่งผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคนั้นสิ้นสุดลง แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเข้าไปเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายใน 60 วันนับแต่มีคำสั่งยุบพรรคการเมือง²⁵

7. สรุป

จากการศึกษาหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองในยุครัฐธรรมนูญปี 60 นั้น พบว่า เหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองไทยหลายกรณียังคงเป็นเหตุไม่ร้ายแรงและมีน้ำหนักไม่มากพอที่จะนำไปสู่การยุบพรรคการเมือง อีกทั้งการที่กฎหมายกำหนดเพียงแต่หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำของหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคมีส่วนรู้เห็นหรือสนับสนุนให้มีการกระทำความผิดตามกฎหมายเลือกตั้งเป็นเหตุนำไปสู่การยุบพรรคการเมืองได้แล้วนั้น ยิ่งทำให้พรรคการเมืองไทยนั้นถูกสั่งยุบได้โดยง่ายเมื่อเทียบกับต่างประเทศและไม่สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) อันเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติรัฐ อีกทั้งยังทำให้พรรคการเมืองหรือกลุ่มบุคคลใช้เหตุแห่งการยุบพรรคที่ง่ายเป็นช่องทางเล่นงานพรรคการเมืองฝ่ายตรงกันข้ามได้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเห็นควรยกเลิกเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองที่ไม่เหมาะสมดังกล่าว สำหรับองค์กรที่มีอำนาจเสนอสั่งยุบพรรคการเมืองในยุครัฐธรรมนูญปี 2560 นั้นเห็นว่ามีเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่มีอำนาจเสนอยุบพรรคการเมืองต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เพียงองค์กรเดียว ทำให้ตัดปัญหาเกี่ยวกับเรื่องผู้มีอำนาจริเริ่มในการร้องคดีขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญดังที่เคยเกิดขึ้นในยุครัฐธรรมนูญปี 2550 ส่วนการกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีอำนาจ

²⁵ มาตรา 101 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ในการพิจารณายุบพรรคการเมืองนั้นเหมาะสมดีแล้ว แต่ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดให้การสั่งยุบพรรคการเมืองต้องใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนการใช้คะแนนเสียงข้างมากดังเช่นประเทศเยอรมนี นอกจากนี้ ควรยกเลิกผลทางกฎหมายของการสั่งยุบพรรคการเมืองที่กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทุกคนต้องถูกตัดสิทธิทางการเมืองเมื่อพรรคการเมืองถูกสั่งยุบเพียงเพราะเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่นั้นกระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น หากมีการแก้ไขหลักเกณฑ์การยุบพรรคการเมืองตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นก็จะทำให้มาตรการการยุบพรรคการเมืองของไทยนั้นเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสากลและหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- คันถ์ชิต อินทชาติ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515).
- ณรงค์เดช สรุไมชิต, “ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสังคมไทย” ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับระบบบริหารภาครัฐและความสัมพันธ์ใหม่ในสังคม เรื่องแนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง. (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2554).
- บรรเจิด ลิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2522).
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, รายงานศึกษาวิจัยเรื่องการยุบพรรคการเมืองโดยองค์กรวินิจัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เสนอลำนำงานศาลรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2558).
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2543).
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2538).
- อมร รัชสาสัย, การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (กรุงเทพมหานคร: วิจิ พรินต์ติ้ง, 2554).

เว็บไซต์

- เข้มทอง ต้นสกุลรุ่งเรือง. (2551). การยุบพรรคการเมืองเนื่องจากการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้บริหารพรรคการเมืองเป็นอันตรายต่อประชาธิปไตย, <http://public.law.net/publaw/-view.aspx?id=1276>
- ชงคชาญ สุวรรณมณี. การยุบพรรคการเมือง, <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-062.pdf>
- ธนกร วรปรัชญากุล. อำนาจ กกต. หรือนายทะเบียนพรรคการเมืองกับประเด็นร้อนยุบพรรคประชาธิปัตย์, http://www.lawaid.go.go.th/index.php?option=com_flexicontent&view=items&cid=66%3Alegal-article&id=282%3A2011-02-23-08-47-28&Itemid=46

กฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค
การเมือง พ.ศ. 2560
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2560

Basic Law for the Federal Republic of
Germany, [https://www.gesetze-im-
internet.de/englisch_gg/](https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/)
French Law of 01.07.1901 about the
associations, file:///C:/Users/admin.ocs/
Downloads/
Law_on_contract_for_association_1901_as_
of_2009_en.pdf